A BÖLCSŐTŐL — MINDHALÁLIG

A föld nem ereszt el

Furcsa lenne, ha nyugdíjas íróról, festőről, szobrászról, művész emberről hallanánk. Nyugállományú paraszt sincs, legfeljebb formailag, a hivatal nyelvén. A föld nem ereszt el, erről győzött meg a Túrkevén élő *Szurcsik István* egykori „mezétlábas", későbbi téeszelnök, mai hétholdas gazda.

TISZAI LAJOS

— Mondta, együtt eszmélt a földdel. Milyen volt a horizont?

— Tanyán éltem, ahol messzire lát a szem, tág a horizont. Búzatáblákat láttam, kukoricaföldeket, akácosokat, legelőket, először azt hittem, ez az egész világ, s ennek kellős közepén érzékeltem a megéléséért küszködő embert, a szüleimet, rokonaimat, jem a nagyüzemi modellt, tájékozódjam, hogy én, a parasztgyerek, mit tudok ebben jobbítani. Így kerültem 1953-ban Túrkevére. Még a körmöstraktorok idejét éltük.

— 1957-ben viszont már téeszelnök.

— Pedig nem álltak mögöttem úgynevezett nagy erők, csak éppen Keviben befogadtak, elismerték a munkámat. 1972-ig voltam elnök.

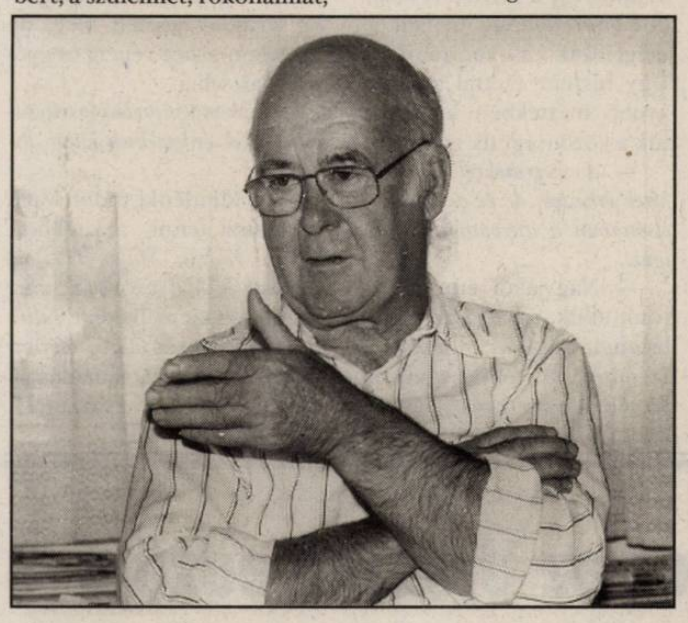

Szurcsik István: Áldás a föld, a bölcsőtől — mindhalálig

FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

a tanyák népét. Úgy nőttem föl, hogy a munka, a mindennapi kenyérért folytatott harc természetes volt számomra. Igyekvő szorgalmamat is bizonyára azoktól a kétkezi emberektől kaptam, akik körülöttem éltek. Ez a legnagyobb juss, ami nekem jutott, hiszen minden emberi tisztesség alapja a munka, azóta is ezt tartom. Része volt ennek abban is, hogy tanulni akartam, többet tudni annál, amennyivel szülőfalum, Hercegszántó nagy határa megáldott. Azzal a tudattal mentem az agráregyetemre, hogy amit ott kapok, később visszahozom, megosztom, sőt, odaadom azoknak, akik indítottak. Nem messiánizmus volt ez, ahhoz még gyerek voltam, de már fölismertem, hogy többet ad a föld, ha jobban műveljük. S még egy: az önérzetem is sarkallt, elő-előjött a kérdés, miért legyek én, a tanyai ivadék, kevesebb másoknál.

— Önéletírásából tudom, hogy lengyelországi egyetemen végzett. Logikusnak tűnhetett volna, hogy a diplomájával Bács-Kiskunba megy vissza. De mindez nem így történt.

— A honvágynak is része volt abban, hogy a lengyel egyetemen töltött éveim alatt minden de minden itthonról jött híradást elolvastam, meghallgattam. Talán mondanom sem kell, az érdekelt elsősorban, hogyan alakul a magyar parasztság sorsa. Túrkevéről sokat hallottam, akkoriban már mozgott ott a föld, erőteljesebben, ahogy máshol. Ez egyre kíváncsibbá tett, és amikor hazajöttem — bár *Erdei Ferenc*, az akkori parasztminiszter vissza akart küldeni Hercegszántóra —, Túrkevére kértem magam. Jól van, mondta Erdei, akkor oda mész. Területi agronómus lettem a gépállomáson. Az vezetett, hogy megismerjem a nagyüzemi modellt, tájékozódjam, hogy én, a parasztgyerek, mit tudok ebben jobbítani. Így kerültem 1953-ban Túrkevére. Még a körmöstraktorok idejét éltük.

— Ekkor mi történt? Elfáradt, megbukott?

— Nem buktam meg. Hogy mégis miért mondtam le? Nem szívesen beszélek erről, mert mostanság sokan abba kapaszkodnak, hogy így meg úgy üldözték. Volt persze ilyen is bőviben. Maradjunk abban, hogy véleménykülönbségeim voltak a hatalommal. Nem Keviben, feljebb. Nem keménykedtem, úgy láttam jónak, ha távozom, itthonról hazamentem.

— Maradjunk még egy szóra Keviben. Mutatványtéesz volt a gazdasága?

— Nem, hiszen tizenötmilliós bevételünk volt, ez akkoriban igen nagy pénznek számított. Nem az állami támogatásból éltünk, az emberek jól kerestek, kedvvel dolgoztak.

— A szülőfalujában újra téeszelnök lett.

— Nem sokkal a Keviből történt távozásom után meghívtak, tíz évig, egészen a nyugdíjazásomig ott voltam téeszelnök.

— Úgy tűnik, mégis Kevi az itthon, családi házában itt beszélgetünk.

— Nem titkolom, itt jobban otthon érzem magam, mint ahol születtem, az itteni szálaim erősebbek. Ez talán attól van, mert valójában itt tágult ki a horizontom. Nagyon sokat kaptam a kevi emberektől, én is megszerettem őket, az erősebb gyökereim már ide kötnek. Az, hogy eredményes ember lehettem, az itteni eknek köszönhetem.

— S most mi van a horizontján?

— Nagyon meg kell gondolnia a parasztembernek, hogy mihez kezd manapság az életével, a földjével. A kis parcellák világa a felaprózás ellenére is lejárt, beszerzésre, értékesítésre okvetlenül szövetkezni kell, különben lehetetlen emberhez méltó életet élni. De még így is nagyon nehéz! Az élelmiszeripar felét a külföldi tőke uralja, áruink forgalmát belföldön és külföldön különböző tényezők nehezítik. 1989-ben az agrárkülkereskedelemben a kivitel még ötször, tavaly viszont már csak 2,4-szer volt több, mint a behozatal. A mezőgazdaság alig több, mint hatvan százalékát állítja elő annak, mint a nyolcvanas évek végén. A közel másfél millió munkahelyből hatszázezer a mezőgazdaságban szűnt meg. Mi lesz ezekkel az emberekkel, hiszen a város se tudja befogadni őket, ott is munkanélküliség van. Akárhogyan közelítem is ezt a fájó kérdést, a magángazdaságok mellett igenis nagy szükség van a termelőszövetkezetekre is.

— Ez a vélemény szoros összefüggésben van a földvásárlással. Úgy tűnik, igazuk van a szocialistáknak, amikor a téeszek földvásárlási lehetőségét szorgalmazzák.

— Feltétlenül, csakhogy valószínűleg már ezzel is elkéstek. Ha nem tudnak a téeszek mielőbb földet venni, nem tudják fejleszteni a vészesen lecsökkent állatállományt. Már itt, Túrkevén is van olyan szarvasmarha-tenyésztő társulás, amelyik vásárolja a takarmányt, nincs annyi földje, hogy önellátó legyen. Ha a kormány nem tudja mielőbb biztosítani, hogy a szövetkezetek földet vásároljanak, akkor ennek beláthatatlan következményei lesznek. A föld népének jó része tovább szegényedik.

— Más politikai erők ellenzik a szövetkezetek földvásárlását, mondván, a külföldiek kezébe kerülhet a termőföld.

— Farizeus beszéd! Éppen akkor kerül túlsúllyal idegen kézbe a föld, ha nem lesznek annak tőkeerős magyar tulajdonosai. A pénzes külföldi az unióba lépés után olcsón felvásárolja majd a tönkrement kisgazdaságokat, jó ha egykori tulajdonosait nem űzi el, szolgálatára alkalmazza.

— Ez kísértetiesen a zsellér Magyarország képletét idézi.

— A mi parasztjaink hátrányos helyzetbe kerülnek az uniós parasztsággal szemben, hiszen azoknak tradicionális, de rugalmas állami támogatottságuk van, bejáratott piacuk, erős banki hátterük stb. Ha ne adj' isten a föld- és munkanélküli paraszti tömegekkel kerülnénk be az EU-ba, bizony százezreknek csak a cselédsorshoz hasonlítható függőség jutna.

— Jobb esetben milyen lehetőségeket lát?

— A szántóföldi termesztésen és az állattenyésztésen kívül növelni kell a speciális magyar termékek kínálatát. Ilyenek a meggy, a málna, a feketeribizli, az erdei termékek. Érdemes lenne több spárgát termesztenünk, de helyünk lehet a világpiacon a gyógynövényekkel, sőt, a vetőmagvakkal is. A méhészetet is tovább kell fejlesztenünk, eredményesebbé kell tenni a vadgazdálkodást.

— A hét holdja?

— Egy részét betelepítettem fával, gondját viselem, hiszen éveim múlását a föld nem érezheti meg, nem láthatja kárát. A parasztembert különben a halála se választja el a földtől, a sír is az övé, amelyik befogadja.

Madárlátta múlt

TÉCSI

Kunmadarastól marhahajtásnyira, akácerdővel karéjozottan tornyos-oszlopos épület árválkodik, a Hatházy-tanya. Pontosabban, nevét meg nem tagadhatván, éppen pontosan hat ház kiált innen a pusztába, van köztük istálló, őrkalyiba, ripityára ment árnyékszék. Ahogy közeledünk, egyre lesújtóbb a kép. Csonttá száradt ciprusok, iszalag által fojtogatott akác alatt vaskacat, távolabb magányos trafó, villanyvezetékről lelógó varjú. Utóbbi tán az elrettentés célzatával halta halálát — már ha volna még kit elrettenteni innen. Ja, és ha nem volna egyértelmű, az ott az előtérben mind egy szálig: dudva.

A grófi szérűn létesült valahai Petőfi, majd Kossuth téesz ezen szelete utóvégre valami káeftéé lett, állítólag telente marhákat szállásolnak el a három hosszú hodályban. Pedig ama hat ház legszebbike igen csinos, kicsiny harangtornyában hiába rakott fészket a csend, ma is minden gazdára vár. A szebb napokra egy, a hámló vályogfalra szegezett tábla emlékeztet: „A 42/1977. (XII.8.) MÉM-ÉVM-KH sz. rendelet alapján ideiglenesen védett épület." Mementó? Mert ahogy az ideiglenesen nálunk állomásozó had is eloldalgott, azok is odébbálltak, akik legalább az ideiglenes értéket meglátták a még mindig menthető múlt-múltrendszeri leletben. Ama bitorló birtoklók után, igaz, mára csak két pár gumicsizma és néhány méregzsák maradt — a szél hangszeres előadásainak színezéséhez —, az élet egyedüli megnyilvánulása pedig a szomszéd akácost lefoglaló méhész és serege.

Nem mondom, a múlt magára hagyott maradéka mindenütt nyílt sebként hat a tájban, ám itt valamiért még reménytelenebb a világ. A világ, aminek Kunmadarastól marhahajtásnyira egyszerre vége lesz.

FOTÓ: BARTALOS NIKOLETTA

24. A könnyekig meghatódott fiatalember büszkén kihúzta magát, majd a többiek után sietett a fürdőszobába, hogy tájékozódjon, mit is fejtett ő meg tulajdonképpen.

Rita a fekete-fehér mintás padlócsempén állva magyarázta:

— Tekintsük ezt egy sakktáblának. Hogyan is szól a kód? YA1-G5. Tehát ahol az ipszilon alakú vízvezeték a padlóba csatlakozik, az a kocka jelenti az A1-es mezőt. Ha jól okoskodtam, akkor a G5 alatt kell lennie a zsákmánynak.

— Zseniális — motyogta Taylor, aztán gyorsan valamilyen eszköz után nézett, amivel kiemelhetnék a csempelapot. Pár perc múlva elő is került a padlóból egy csinos kis doboz, melyben óriási örömükre ott lapultak a keresett ékszerek. Rapid izgalma határtalan volt, bár természetesen semmit sem értett abból, ami körülötte történt. Éppen azon tűnődött, miért is bámulja már másodpercek óta az orra előtt táncoló kis lángocskát, ami az öngyújtóból származik, amikor rájött, hogy tulajdonképpen rá akart gyújtani, csak még nem tett cigarettát az ajkai közé. Merengéséből Taylor barátságosnak éppen nem nevezhető hátbavágása zökkentette ki:

— Gyerünk, öregem, tűnjünk el innen villámgyorsan.

Ez meg is történt, olyannyira, hogy másfél óra múlva már a tengeren hánykolódva utaztak hazafelé. (Tim Show duplán is „hánykolódott" a hajó korlátjánál, most azonban sokkal könnyebben viselte, mint útban Tiragozára.)

Mivel széles ismeretségük volt a New Orleans-i alvilág köreiben, hamar sikerült olyan orgazdát találniuk, aki hajlandó volt megadni az ékszerekért a kért egymillió dollárt. Ebből kifizették az óvadékot pórul járt Fred barátjuk szabadon bocsátásáért, és természetesen aranyerének lézersebészeti gyógykezelését is finanszírozták.

Taylor végre visszavihette papi ruháját a kölcsönzőbe. Amikor a tulajdonos reklamálni kezdett a meglehetősen nagy késés miatt, Jack először megverte, aztán vigaszképpen jó áron megvette tőle az egész kócerájt, és elegáns divatbutikot rendezett be a helyén.

Tim Show plasztikai sebésszel szabatta markánsabbra az arcát, s előtte megnyugtatta a még eléggé kezdő orvost, hogy az sem lesz nagy baj, ha a hegek látszani fognak.

Rita kisasszony férjhez ment egy ügyészségi hivatalnokhoz, s az esküvő napján megfogadta bűntársai előtt, hogy többé más férfival nem lesz dolga. Valamit még akart mondani ezután, de társai olyan jóízűen röhögtek, hogy már nem tudtak rá figyelni.

Rapidnak első dolga volt, hogy rendezzen egy lelkiismereti ügyet. Küldött Mr. Greenwoodnak egy elegáns Jaguár típusú gépkocsit. A módfelett csodálkozó ornitológus természetesen kimondhatatlanul megörült az ajándéknak. Napokig csak nézegetni merte, s amikor végre beleült, hogy elinduljon a próbaútra, csupán egyetlen dolgot sajnált: a gyönyörű autónak ugyanis a jobb oldalon volt a kormánya...

(vége)